

Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana

PALMA.—JURIOL DE 1906

SUMARI

I. Antichs Privilegis y Franqueses del Regne. Regnat de Jaume III. (Majoria d' edat), per D. Pere A. Sanxo.

II. Documentos curiosos del Archivo municipal de

Sansellas.—I La orde dels obres dels macips e dels solars.
—II Inventari de la Iglesia Parroquial (1482), por D. J. Ramis de Ayreslor y Sureda.

III. Rúbrica dels Llibres de Pregons de la antigua Curia de la Governació—Llibre III—Any 1406, (continuació), per D. Estanislau Aguiló.

ANTICHS

PRIVILEGIS Y FRANQUESES DEL REGNE

REGNAT DE JAUME III

(MAJORÍA D' EDAT)

XXXVII

v idus Junii M CCC xxxix

Quod privilegiati, clerici et extranei solvant in adiutis impositis propter defensionem regni Maioricarum.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fideli consiliario nostro Antonio de Galiana, legum doctori decanoque Maioricensi, et fideli nostro Guillermo Michaelis, jurisperito Maioricarum, salutem et dilectionem. Recordamur commississe vobis dudum per nostras litteras, ut in regno Maioricarum et insulis ei adiacentibus mandaretis executioni quandam nostram ordinationem, emanatam pro exoneratione nostre conscientie, super debita prouisione contributorum et contribuendorum ac super remedio de non contribuendo in terris nostris per extraneos, priuilegiatos, clericos et alios in impositionibus, aiudis

seu contributionibus quibuscumque. Nunc itaque, missi ad nos nuncii pro parte juratorum et proborum hominum Maioricarum, Guillelmus Valentini et Petrus de Cigiis, coniurati eorum, Jacobus Çagranada, Johannes de Portello, Jacobus Rubei, Raymundus Çafortesa, Jacobus de Canellis, Arnaldus Saquintana, Petrus Figuerie et Petrus Mosqueroles, proposuerunt suppliciter coram nobis, quod vos, preteritu dictae commissionis, dictos juratos ad restituendum indistincte ea omnia que per eos vel alios pro eis recepta sunt ratione dictarum impositionum, aiudarum et contributionum aliarum ab extraneis, priuilegiatis et clericis uultis compellere et prouidere, secundum tenorem eiusdem ordinationis, ne dicte persone ad talia contribuant in futurum. Cum autem nostre intentionis fuerit, prout etiam in ipsa nostra ordinatione cauetur, dictas restitutionem preteritorum et prouisionem futurorum fieri debere in eo casu dumtaxat quo dicte aiude vel impositiones fuerint ex causa per quam de jure persone extranee et priuilegiate ad premissa non

debeant rationabiliter coactari, impositiones autem ille que dudum per nos fuerunt ordinate in Maioricis fuerunt indite pro regni et terre ipsius defensione, ex qua defensione quilibet extranei ad ipsa regnum et terras declinantes vtilitatem procul dubio assequuntur; ideo de receptis ab ipsis personis extraneis uel aliis quibuscumque negotiatoribus pro impositionibus huiusmodi declaramus aliquam restitutionem, vigore dicte nostre ordinationis, fieri non debere. Sane super restitutione fienda eorum que recepta sunt ab extraneis et priuilegiatis personis de aiudis in victualibus seu alias impositis, tam ex rationibus per dictos nuncios allegatis quam etiam per nonnullos de nostro consilio de eis quatenus in facto consistunt plenius informati, et ex eo precipue quare longe amplior pecunie quantitas quam sit illa quam soluerunt extranei et clerici seu priuilegiate persone in predictis aiudis dicti jurati de proprio sue communitatis per modum tallii exsoluerunt etiam pro illis negotiis in quibus supranominate persone de jure contribuere cogi possent, que quidem pecunia leuata ex tali tallio ad vtilitatem etiam personarum huiusmodi et totius reipublice est conuersa, videlicet in expensis factis, lapsis temporibus, pro bladorum prouisionibus urgentibus in eisdem regno et insulis, atque pro talayis et armatis factis contra piratas et ad repugnationem hostium fidei catholice et aliorum dampnificare nitentium regnum ipsum, necnon pro murorum, uallorum et aqueductuum operibus et aliis pluribus necessariis conseruationi reipublice ac personarum et rerum, status et conditionis cuiuslibet, declinantium et existentium in regno et insulis antedictis; igitur declaramus non esse restituenda ea que sic leuata sunt pro aiudis ipsis a personis proxime expressatis, maxime cum ipsi jurati, prout prenominati nuncii coram nobis asseruerunt, velint etiam quasdam arduas pecunie summas, ad quas nunc obligati existunt ratione expensarum per eos factarum in talibus in quibus etiam priuilegiati et extranei contribuere rationabiliter debuerant, de suo seu sue communitatis proprio exsoluere absque contributione aliqua facienda per priuilegiatos vel extraneos antedictos. Dictam in et super prouisionem de non contribuendo pro futuro tempore per ipsas personas in dictis aiudis addicimus adhuc fieri non debere, pro eo videlicet quia regnum et dicte insule, necnon commorantes et declinantes ibidem, cuiuscumque status sint, ac etiam tota respublica, similibus ne-

cessitatibus et periculis supposita, pretactis remediis et prouisionibus egent sepe, vnde nobis etiam non videtur rationi contrarium si pro necessitatibus huiusmodi sepedicte persone aliquid contribuunt in eisdem. Ad dictorum itaque nunciorum supplicationem, prehabita super his deliberatione sollicita cum sacre pagine et vtriusque juris professoribus et aliis de nostro consilio, incitati pretactis et aliis pluribus rationibus, de quibus cum in facto consisteret informationem nouiter habuimus, ad declarationem processimus predictorum, mandantes vobis et aliis quibuslibet officialibus nostris, quatinus ad restituendum ea que pro aiudis, impositionibus vel contributionibus aliis habita sunt in dictis regno et insulis ab extraneis, priuilegiatis et clericis dictos juratos minime compellatis, cum, ex tenore dicte nostre ordinationis, in casibus supradictis vbi pro tali causa fuerunt similia imposita ad restitutionem nullus debeat coerceri, nec etiam faciatis pro personis eisdem aliter quam de personis aliis ordinatum est in dictis regno et insulis pro futuro tempore quidquam augeri, diminui vel etiam immutari in ponderibus, mensuris seu alias super rebus pro quibus ratione dictarum vrgentium necessitatum dicte aiude vel contributiones alie exiguntur, saluo tamen, quod pro ipso futuro tempore, quo ad tangit clericos dumtaxat, consensus seu auctoritas Maioricensis episcopi requiratur. Datum Perpiniani sub sigillo nostro pendenti quinto idus junii anno Domini millesimo CCC^o xxx^o nono.

Rosselló vell fol CLXXVI.

XXXVIII

x kalendas Octobris M CCC xxxix

Quod generosi Majoricarum sint exempti a sententiis questionum et tormentorum, ita ut nullus torqueri possit pro ullo crimine, nisi false monete vel lese majestatis.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Solet regalis industria, que solerstitibus studiis per exhibitiones fauoris et gratie subiectos suos hortatur libenter et incitat ad virtutes, illos quidem grandioribus prerogatiuis honoris et priuilegiorum potioritate maiorum prosequi et efferre quos a suorum progenitorum virtute degeneres non esse

cognoscitur, quippe qui per inueteratam nobilitatem generis a claris parentibus probitatis exempla traxerunt fati, immo, quadam necessitate impulsus, illorum imitatione votiua ad similia inferentur. Attendentes sane quod licet per iura scripta illi qui sunt nobiliores natalibus et honoris luce conspicui, persone etiam militares, hac videantur immunitatis prerogatiua potiri, vt non debeant, inconsultis principibus, ab inferiori iudice subici questionibus seu tormentis, est tamen auctoritas et consilium inferendi tormenta uel questiones in personas generosas et nobiles in casibus quibus possent de iure communi inferri, etiam de iure specialiter, principi reseruata; porro nos uolentes nobiles et generosos, personasque etiam militares quas-cumque nostrorum regni Maioricarum et insularum eidem adiacentium, largiori priuilegio communire, damus eisdem et concedimus in priuilegium speciale perpetuo duraturum, vt nullus nobilis uel generosus seu queuis persona alia militaris possit pro crimine uel alio casu quocumque subici questionibus uel tormentis, etiam nobis consultis, quinimmo nos ipsos in ipsorum priuilegium et fauorem astringimus, ut super inferendis questionibus personis eisdem in futurum perpetuo, etiam pro iure regalie et superioritatis nostre, auctoritatem et consilium non prestemus, nisi dumtaxat pro crimine false monete uel lese maiestatis, in quibus siquidem propter immanitatem criminis ipsos ab huiusmodi honore et priuilegio esse uolumus excludendos. Mandamus igitur ac districte precipimus omnibus officialibus nostris, ut hoc nostre liberalitatis priuilegium obseruent firmiter et faciant obseruari. Dat. Perpiniani decimo kalendas octobris anno Domini M^o CCC^o tricesimo nono. Nos prenomatus rex propria manu subscribimus. Per dominum regem ad relationem uestram. P. de Pulcrouicino.

Confraria de Sant Jordi fol XXII.

XXXIX

xxviiij Martii M CCC xl

Que de les interlocutories que de paraula se donen nos pach salari.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilectis et fidelibus nostris gerenti vices locumtenentis nostrum in regno Maioricarum, baiulo et vicario

eiusdem ciuitatis, salutem et dilectionem. Nuncii ad nos pro parte fidelium nostrorum Maioricarum missi coram nobis supplicando proposuerunt, quod temporibus preteritis non consueuit salarium dari de interlocutoriis que per illos qui vobis in dictis officiis prefuerunt proferebantur verbo, quodque a pauco tempore citra petitis de dictis interlocutoriis salarium vobis dari, quare fuit nobis supplicatum, vt predicta ad statum pristinum ⁽¹⁾ redigi iuberemus. Eorum itaque supplicationi annuentes benigne, mandamus vobis, quatenus inantea de talibus interlocutoriis que per vos seu uestrum quemlibet fieri continget verbo nullum salarium recipiatur. Dat. Perpiniani xxviiij. die martii anno Domini M^o CCC^o xxxx^o.

Abelló fol XCV v.^o

XL

xxix Martii M CCC xl

Que los notaris en les corts hon scriuen no procuren ni aduoquen.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fidei nostro gerenti vices locum nostrum tenentis in regno Maioricarum, salutem et dilectionem. Nuncii ad nos nouiter missi pro parte fidelium nostrorum iuratorum Maioricarum coram nobis supplicando proposuerunt, quod scriptores in scribaniis curiarum fidelium nostrorum baiuli et vicarii ciuitatis Maioricarum procurant aduocando pro gentibus, tam in locis in quibus exercent officium tabellionatus quam aliis, quod posset redundare in detrimentum illorum qui causas ducunt in illis. Quare ad eorum humilem supplicationem mandamus vobis, quatenus iniungatis scriptoribus dicte ciuitatis et extra, vt amodo in curia seu consistorio in quibus exercent officium tabellionatus non debeant seu audeant pro aliquo aduocare seu causidicare. Datum Perpiniani xxviiij^o die martii anno Domini M^o trecentesimo xxxx^o.

Abelló fol XCV.

(1) *Posterum diu erroneament l' original.*

XLI

xxix Martii M CCC xl

Que lo loctinent general no prengue salari de les declaracions que fara.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fidei nostro gerenti vices locum nostrum tenentis in regno Maioricarum, salutem et dilectionem. Supplicationi nunciorum nouiter ad nos pro parte fidelium nostrorum iuratorum Maioricarum missorum annuentes, mandamus vobis, quatenus *de* declarationibus que fient per vos in aliquo seu aliquibus negotiis nullum salarium recipiatis, nisi declarationes ipse ad vos deuenirent per commissionem aut appellationem, quoniam alias (*sic*) volumus vos salarium posse petere aut habere. Dat. Perpiniiani xxviiiij. die martii anno Domini millesimo CCC.º xxxx.

Abelló fol XCV.

XLII

xxix Martii M CCC xl

Que los iutges delegats declaren ab promens.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani, notum facimus vniuersis, quod ad humilem supplicationem nunciorum ad nos missorum per fideles nostros iuratos Maioricarum per presentes ducimus ordinandum, quod delegati in quibuscumque causis per dilectum et fidelem nostrum locumtenentem Maioricarum aut eius vices gerentem habeant et debeant eorum sententias seu pronuntiationem ferre cum consilio proborum hominum iuxta franquesiam Maioricarum et sub illa forma qua alii ordinarii dicte ciuitatis hoc facere consueuerunt. Mandantes prefato locumtenenti seu eius vices gerenti, quatenus hanc nostram ordinationem dictis iuratis obseruent firmiter et faciant obseruari. Dat. Perpiniiani xxviiiij. die martii anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo.

Abelló fol XCV v.º

XLIII

xxix Martii M CCC xl

Que lo loctinent general de les sentencias les quals con ordinari done no prengue salari.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fidei nostro gerenti vices locum nostrum tenentis in regno Maioricarum, salutem et dilectionem. Ad humilem supplicationem nunciorum nouiter ad nos missorum pro parte fidelium nostrorum iuratorum Maioricarum mandamus vobis, quatenus de sententiis et cognitionibus que per vos fient aut vobis ex officio vestro pertinebunt tanquam ordinario aliquod salarium non recipiatis. Dat. Perpiniiani vicesima nona die martii anno Domini millesimo CCC.º xxxx.

Abelló fol XCVI v.º

XLIV

vij Julii M CCC xl

Que pach lo senyor rey les despesses del armament de dos galeres, iuxta lo pariatge.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fidei locum nostrum tenenti in regno Maioricarum, salutem et gratiam. Ad humilem supplicationem factam nobis pro parte fidelium nostrorum iuratorum Maioricarum mandamus vobis, quatenus ille due galee que pridem armate fuerunt in Maioricis contra gualeam illam ianuenisium piratarum que cepit quandam gualeam cum qua ad nos plures generosi de Maioricis veniebant armate fuerint iuxta formam pariatgii, expensas factas pro illarum armamento, iuxta formam ipsius pariatgii, solui debite faciatis. Dat. Barchinone vij. die iulii anno Domini M.º CCC.º quadragesimo.

Abelló fol CXX.

xxxix Januarii M CCC xl (N. 1341)

*Concessio nobilibus, baronibus et militibus
Majoricarum eorumque subditis:*

I *Quod citati vel capti adducti ad curias
ad informandum super crimine commisso ab aliquo
aut super crimine levi de quo ipsi existent in culpa,
nihil sagionibus teneantur solvere pro pedagio.*

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Vniuersis et singulis nobilibus, baronibus, militibus et personis aliis militaribus regni Maioricarum et insularum eidem adiacentium, presentibus et futuris, nostris fidelibus, salutem et dilectionis affectum. Ad proseguenda vota uestra tanto magis fauorabiliter intendimus quanto per amplius ad nostros honores uos affectionem gerere feruidam mente et opere ostendistis; benigne igitur postulationes uestras supplices admittentes, ducimus ordinandum, quod si uos uel aliqui subditorum uestri ex nunc, aliquo futuro tempore, siue euocati ueneritis seu uenerint siue capti adducti fueritis seu fuerint per sagiones ad curiam nostri locumtenentis, vicarii forensis uel alterius iudicis pro inquirendo seu habenda a uobis uel eis informatione super crimine aliquo ab alio commisso de quo uos uel iidem minime obnoxii uel culpabiles fueritis seu fuerint uel etiam super crimine de quo uos aut ipsi adducti in culpa existetis seu existent, ueruntamen ipsum crimen erit leue et tale pro quo de iure uel consuetudine incarcerari non debueritis seu debuerint, nichil uos seu iidem uestri subditi proinde dictis sagionibus pro pedagio uel alias in casibus huiusmodi soluere teneamini seu teneantur, uos enim et eos immunes esse uolumus a quacumque prestatione que de consuetudine uel aliter super hoc fuerit introducta.

II *Quod fideiussores a nobilibus dati nullam penam incurrant infra tempus in quo sese opponere valeant cum effectu defensionis delati.*— Insuper etiam uobis concedimus, quod si super aliqua delatione uel preuentione facta in curia nostri vicarii uel alterius iudicis contra uos uel aliquem ex uobis uel etiam contra aliquem de uestris subditis fuerint dati fideiussores pro repre-

sentando ad certam diem eodem delato dicte curie postque per eam fideiussores ipsi requisiti fuerint alias quod certam penam incurrant, eo casu, si fideiussores ipsi pro representando obligati se opponere uoluerint cum effectu defensionis dicti delati absentis infra tempus quo illum representasse dicte curie debuerint, non incurrant dictam penam. Hoc autem intelligi uolumus si delati de tali crimine fueritis uel fuerint in quo de iure interuenire debeat procurator, alias autem uolumus penam et cautionem inde prestitas in suis uiribus permanere: ad arbitrium quoque ius reddentis competere uolumus discernere an sit causa uel crimen in quibus per procuratorem defendi ualeat huiusmodi criminosus.

III *Quod si officiales magnatorum deliquerint uel sese obligauerint, cognitio et punitio super eos ad dominos ipsos pertineant et non ad curiam vicarii, nisi culpa fuerit resistentie aut non obtemperantie officialibus regiis, salvo tamen in maioribus criminibus iure regalie.*—Adhuc autem uobis ducimus concedendum, quod si officiales uestri alicui fuerint obligati ex contractu uel crimen commune in officio uel alias commiserint, infra tamen iurisdictionem dominorum ipsorum quorum officiales existunt, cognitio et punitio et omnimoda iurisdictio super contractibus et criminibus huiusmodi ad dominos ipsos et non ad curiam vicarii nostri debeant pertinere, nisi tamen iidem domini in fatica inde reperti fuerint uel delicta eadem commissa forent nostre curie resistendo uel non obtemperando alii nostro officiali suum officium exercenti, tunc enim horum cognitionem et punitioem nostro vicario forensi uolumus pertinere, saluis etiam nobis seu curie nostre cognitione et punitioem maiorum criminum, que ad nos, ratione superioritatis et regalie, pertinere debent de iure uel secundum usaticam Barchinone.

IV *Quod debita baronum christiano uel iudeo, ob translationem patrimonii regio siue fiscali, non naturam debiti fiscali obtineant.*—Amplius etiam uobis concedimus, quod si uos uel aliquis ex uobis seu etiam aliquis uester subditus christiano uel iudeo alicui fueritis uel fuerit obligatus et obligatio huiusmodi per ipsum creditorem in nos seu nostros procuratores translata fuerit ex quauis causa, sic tamen quod periculo creditoris eiusdem exactio fieri debeat

debiti memorati, eo casu ex ipsa translatione in patrimonio nostro siue fiscali facta uos uel talis vester subditus obligati non possitis nec possit compelli nec hoc exigi in casu predicto debeat tanquam fiscale debitum seu pro debito nostri patrimonii siue fisci, etiam si aliud hucusque per nostros procuratores seu officiales quoscumque fuerit obseruatum.

V *Quod punitio transgredientium ordinationum penalium a rege editarum infra magnatorum terminos ad eos spectet, nisi de iure communi regie curie specialiter competat vel expresse regi reseruetur.*—Deinde etiam uobis ducimus indulgendum, quod si per nos uel predecessores nostros aliqua penalis ordinatio edita fuerit uel edetur in posterum et aliquis forsitam infra uestras iurisdictiones dicatur fuisse obnoxius, contra ipsam ordinationem committendo, eo casu cognitio, punitio et pene exactio in locis uestrarum iurisdictionum super talibus ad uos spectet, nisi tamen de iure communi uel secundum usaticam Catalonie hec cognitio uel punitio curie nostre specialiter competeret, uel nisi ordinatio ipsa penalis facta sit uel fiat super casu ex quo nullum iurisdictioni uel iuri uestris posset preiudicium generari et in ea caueatur expresse quod transgredientium punitio uel pene exactio ad nos spectet.

VI *Quod circa aquas que per terminos iurisdictionales nobilium ducuntur, respondeat banderius vel custos earum de bannorum emolumentis, retenta parte inde ipsi contingente.*—Porro etiam uobis concedimus, quod si ex ordinatione nostra uel predecessorum aut successorum nostrorum aqua ducatur per terminos locorum uestrorum in quibus iurisdictionem habetis vel in posterum adducetur pro nostra uel communi utilitate, banderius seu custos aqueductus ipsius debeat per procuratores nostros constitui, in posse quorum iuret super custodia dicti aqueductus fideliter se habere, sed nichilominus iuret in posse illorum uestrum per quorum terminos et iurisdictionem factus est uel fiet dictus aqueductus, quod infra dictos terminos exiget fideliter bannum positum pro custodia ipsius aque, et quod eis respondebit integre de banno ipso, sibi tamen banderio seu custodi retenta parte eum inde contingente secundum consuetudinem in casibus huiusmodi obseruatam. Idem per omnia uolumus obseruari si alicui

cuicumque persone ex priuilegio uel alias competat ius aque ducende per terminos uestre iurisdictionis, etiam si eis qui ducere possunt aquam ipsam concessum fuerit ut teneant uel tenere possint aut habere banderium seu custodem pro sui custodia talis aqueductus, ut uidelicet banderius ipse iurare habeat dominis per quorum terminos aqua ducitur et de emolumentis bannorum respondere eisdem secundum formam superius expressatam.

VII *Quod seruentur militibus dilationes in iudiciis.*—Rursus quoque uobis concedimus, quod concessa uobis dilationes seu statute certe dies ex constitutionibus Catalonie, tam in euocandis seu trahendis uobis ad iudicia quam in modo procedendi uobiscum in iudiciis, uidelicet ordinariis et etiam commissariorum nostrorum, uobis seruentur sic quod procedere in ipsis iudiciis ultra formam dilationum aut dierum ipsarum cogi minime ualeatis.

VIII *Quod per sagiones regios non fiant executiones in locis iurisdictionum nobilium.*—Preterea uolumus et concedimus uobis, quod per nostros sagiones non fiant aut fieri debeant executiones in locis uestrarum iurisdictionum, nisi demum cum fatiga in uobis uel uestris curiis inde reperta fuerit, uel nisi in casibus quibus nobis, ratione regalie et ratione superioritatis uel alias, executiones huiusmodi pertinerent.

IX *Quod, datis fidejussoribus, nemo baronum possit in carceribus detineri, nisi sit enorme crimen.*—Adducimus insuper et uobis concedimus, quod uestrum aliquis in carceribus detineri non debeat si delatus fuerit de crimine non enormi, dummodo detentus talis pro ipso crimine fideiussores idoneos curie que eum detinet offerat atque prestat.

X *Quod si homines aliorum dominorum habitantes in locis magnatorum in tempore belli recusauerint iuramentum fidelitatis eis quorum essent ipsa loca, non faciat cum dictis hominibus partem procurator fiscalis, nisi regis fuerit interesse.*—Consequenter etiam uobis concedimus, quod si homines aliorum dominorum habitantes in locis uestris recusauerint prestare sacramentum fidelitatis ei uel eis cuius uel quorum essent ipsa loca tempore quo essent in guerra et ex hoc questio insurrexerit, procurator noster fiscalis non debeat inde partem facere cum hominibus ipsis, nisi essent nostri homines, uel nisi hoc nostra, ex causa aliqua, interesset, quod siquidem ad

nostra interesse dicatur uel non declarationi committimus iudicantis.

XI *Quod si aliquem de subditis nobilium citauerint sagiones vicarii, illis persona mittens satisfaciat de pedagio.*—Ordinamus quoque, quod si ad instantiam alicuius sagiones vicarii nostri citauerint aliquem de subditis uestris, eo casu sagionibus ipsis satisfiat in pedagio eis debito per illum videlicet ad cuius instantiam ipsa citatio facta erit. Si autem, ipso uestro subdito contumace existente, sagiones iterato ad eum missi fuerint, tunc per talem uestrum subditum in pedagio sagionibus ipsis debite satisfiat.

XII *Quod nequeant declarare officiales regii incurrisse in fatiga curias militum, nisi post lapsos decem dies a fienda requisitione.*—Iterum concedimus uobis, quod fatiga in uestris curiis imponi nequeat seu declarari per quoscumque officiales nostros inuenta fuisse in ciuilibus causis uel negotiis, nisi demum lapsis decem diebus a tempore quo a nostris curiis ad uestras processerit requisitio uel mandatum.

XIII *Quod si curie baronum grauate fuerint in scriptis per curias regias, reuocatio fiat in scriptis; aliter uero sine scriptis.*—Insuper etiam uobis concedimus, quod si uos uel uestre curie in casu aliquo per nostras curias in scriptis grauati fueritis uel grauate fuerint, in scriptis grauamina huiusmodi debeant per easdem nostras curias reuocari; si uero sine scriptis grauamina ipsa processerint, subsequatur etiam reuocatio sine scriptis.

XIV *Quod nobilibus et militaribus locus honestus in carcerem destinetur.*—Ceterum, ut inter uos et plebeios, etiam quoad locum carceris, seruetur discretio personarum, ordinamus, quod infra carcerariam seu domum commune carcerarie nostre specialis locus honestus et congruus assignari, deputari et esse debeat pro nobilibus ac militaribus personis, in quo dumtaxat, et non cum plebeiis seu in locis carceris plebeiorum, sitis si aliquem ex uobis capi contigerit detrudendi, in quoquidem loco nulla persona ponatur, nisi generosa uel nobilis, sine nostra uel nostri locumtenentis licentia uel mandato speciali.

XV *Quod milites nihil scriptori solvere debeant pro diebus in causis que agitabuntur in curia regia.*—Demum etiam uobis concedimus, quod ex nunc pro diebus seu pro computatione dierum quibus procedetis in causis que agitabuntur in nostris curiis ordinariis nichil scriptori uel alii soluere debeat, stilo seu ob-

seruatione contrariis non obstantibus quibuscumque. Saluo tamen et expresse retento, quod per ea que in presenti priuilegio continentur non intendimus in omnibus locis uel terminis dictorum nobilium, militum, militariumue personarum populatis, nec in iurisdictione, mixto aut mero imperio, plus iuris ex hac causa ipsis nobilibus uel militibus militaribusue personis concedere quam habeant de presenti, nec iuri nobis competenti in predictos homines, iurisdictionem, mixtum uel merum imperium in suis locis uel terminis in aliquo derogare, sed dumtaxat illum uel illos libertatibus et priuilegiis per nos hic eis concessis, vno uel omnibus, gaudere volumus, qui secundum iurisdictionem eis competentem uel conditionem personarum inuenti fuerint uti posse priuilegiis memoratis. Dat. in Montepessulano sub bulla nostra plumbea xxix^o die ianuarii anno Domini M^o CCC^o xl^o. Nos uero rex prefatus propria nostra manu hic subscribere sumus dignati. Per dominum regem. P. Glorie.

Confraria de Sant Jordi fol XXIII.

XLVI

viiij Februarii M^o CCC^o xl (N. 1341)

Exsecutoria iubens observantiam precedentis constitutionis.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fidei nostro locumtenenti Maioricarum ceterisque nostris officialibus ibi presentibus et futuris, salutem et dilectionem. Cum per nostram cartam nostra bulla plumbea premunitam, cuius data est in Montepessulano vicesima nona die ianuarii anno infrascripto, nobilibus, baronibus, militibus et personis aliis militaribus regni Maioricarum et insularum eidem adiacentium priuilegia certa et immunitates aliquas gratiose concesserimus, mandamus vestrum cuilibet, quantum illa et illas ipsis inuiolabiliter obseruetis et obseruari faciatis, iuxta modum et formam contentos in carta antedicta. Dat. in Montepessulano octaua die februarii anno Domini millesimo CCC^o quadragesimo. Per dominum regem ad relationem Arnaldi de Lordaco. P. Glorie.

Confraria de Sant Jordi fol XXVII.

XLVII

vj Octobris M CCC xlj

Que cascu puxe casar.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fidei nostro locumtenenti Maioricarum, salutem et dilectionem. Dilectus et fideles nostri Imbertus de Ffenolhar, domicellus, Guillelmus de Villari, iurisperitus, et Johannes Seua, nuncii per fideles nostros iuratos Maioricarum nouiter ad nos missi, nobis humiliter supplicauerunt, vt quendam litteram concessam per dominum Sancium, bone memorie, regem Maioricarum, nostrum patrum, continentem vt quilibet in eo quod suum est venari valeat seruari faceremus, non obstante quodam generali capitulo quod, vt dicitur, prohibet ne quis in Maioricis venari audeat de carnipriuio usque ad festum Beati Michaelis, quodque dignaremur concedere vt quilibet cum falcone aut alia aue quacumque in Maioricis, omni loco omni tempore, pro voluntatis libito, venaretur. Annuentes itaque supplicationi huiusmodi mandamus vobis, quatenus litteram dicti nostri patrum mentionem de premissis facientem seruari faciatis, dicto generali capitulo in quantum obuiat dicte littere in aliquo non obstante, nam hoc de speciali gratia ipsis iuratis concedimus quamdiu nostre placuerit voluntati. Datum Perpiniensi sexta die octobris anno Domini millesimo CCC.^o quadragesimo primo.

Abelló fol XCVI.

XLVIII

xij Octobris M CCC xlj

Rauocacio e amullacio de la pena de les C milia liures als jurats daquell temps posada.

JACOBUS Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Dilecto et fidei nostro locumtenenti Maioricarum, salutem et dilectionem. Per ea que dilectus et fideles nostri Imbertus de Ffenolhar, domicellus, Guillelmus de Villari, iurisperitus, et Johannes

Seua, nuncii nouiter per fideles nostros iuratos Maioricarum ad nos missi, pro parte ipsorum juratorum suppliciter coram nobis fuerunt explicata⁽¹⁾ intelleximus, quod vos, vigore quarumdam litterarum per nos vobis directarum continentium ut duos probos viros expertos et idoneos super facto monete faceretis per ipsos iuratos mitti ad nos, illico iniunxistis iuratis ipsis, sub fidelitate qua tenentur et sunt astricti nobis et sub pena centum mille librarum, quod ad nos mitterent duos probos homines, ratione antedicta. Supplicarunt itaque dicti nuncii nobis humiliter, nomine ipsorum juratorum, ut iniuncta per vos ipsis et mandata quecumque ob hoc facta veluti iniusta dignaremur ex toto cassare et etiam annullare. Prospicientes itaque formam mandatorum ipsorum et causam propter quam mandata et pene per vos dictis iuratis impositae fuerunt, declaramus, tenore presentium, penam sub fidelitate per vos dictis iuratis impositam, occasione premissa, nullius roboris existere seu etiam firmitatis, eandem penitus, vigore presentium, annullantes, cum causa seu negotium propter quod pena ipsa fuit imposita non sit tale pro quo possit seu debeat imponi talis pena: aliam etiam penam pecuniariam, videlicet centum mille librarum, ob hoc per vos ipsis iuratis impositam, si et in quantum in illa inciderunt, eisdem remittimus per presentes. Et nichilominus volentes erga ipsos iuratos nostros fauores impertiri beniuole, eisdem et eorum cuilibet quamcumque penam ciuilem et criminalem que in eos uel eorum alterum posset infligi, eo quia non obtemperauerunt mandatis ex parte nostra per vos eis ob hoc factis, remittimus de speciali gratia per presentes. Mandamus itaque vobis et quibuslibet nostris officialibus ibi, quatenus annulationem et remissiones predictas firmas et ratas habentes, illas seruetis iuratis ipsis absque violatione et seruari faciatis. Dat. Perpiniensi duodecima die octobris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo primo.

Pergami número LXXXV.

PERE A. SANXO.

(1) Nota la falta de concordancia.

DOCUMENTOS CURIOSOS

DEL

ARCHIVO MUNICIPAL DE SANSELLAS

Durante mi permanencia en Leyar he tenido ocasión de conocer el Archivo Municipal de la villa de Sansellas y poder apreciar los curiosos libros y documentos que encierra.

Son interesantes bajo muchos conceptos las noticias y datos que tales libros nos dan á conocer, y para el aficionado á esta clase de trabajos prestan ancho campo y suministran crecido material para un estudio serio de las costumbres, organización, vicisitudes é importancia de aquella antigua villa y su término.

Para comprenderlo fácilmente bastará saber que se conservan en el citado archivo la serie completa de los libros de *Resoluciones* del antiguo Consejo de Sansellas desde el año 1401 al 1718; una colección continuada de libros de *Comptes*, cuyo primer volumen comienza el año 1418, siguiendo hasta nuestros días con las diferentes denominaciones con que en el transcurso de los siglos han ido titulándose tales tomos; más de veinte *Cadastrés*, que nos dan á conocer las vicisitudes sufridas por la propiedad desde el año 1460 hasta el siglo XIX; varios libros de inscripciones, habilitaciones y extracciones de los oficios municipales de las centurias XVI, XVII y XVIII.

Contiene también dicho Archivo crecido número de tomos en folio en los cuales se hallan continuadas infinidad de escrituras de establecimientos de tierras firmadas por los Jurados en nombre de aquella Universidad, que resultan de verdadera importancia, y otros de quitaciones de censos hechas á favor de aquel Consejo municipal. Abundan los libros de *Almoynes*, y forman también parte de sus fondos interesantes volúmenes que encierran toda clase de órdenes, bandos y otras disposiciones y acuerdos referentes á Milicias del siglo XVIII.

Igualmente comprende un crecidísimo número de libros cobratorios de tallas, de diferentes cuentas y anotaciones pertenecientes á distintas épocas, y una com-

pleta colección de impresos referentes á Reales Cédulas, Pragmáticas, Instrucciones y Reales Autos, de los siglos XVIII y XIX. Existen también en dicho archivo unos cien actos extendidos en pergamino, varios de ellos de mediados de la centuria décimocuarta, en perfecto buen estado de conservación y que hacen referencia la mayor parte á creaciones ó quitaciones de censos de la misma Universidad.

Registrados muy superficialmente los citados volúmenes entresaqué de ellos los documentos que van á continuación, y otros que seguirán en números venideros de este BOLETÍN, que juzgué interesantes por los datos que suministran.

Por el inventario que transcribo venimos en conocimiento de la importancia de la iglesia parroquial de San Pedro de Sansellas en el siglo XV, al propio tiempo que con él se puede hacer un regular estudio del empleo de muchas palabras y frases antiguas aún usadas en Mallorca en la segunda mitad de aquella centuria; y las curiosas ordinaciones de los Jurados y Consellers, que preceden, reglamentando los bailes y sofaces en 1415, nos dan idea exacta del carácter y las costumbres de la antigua sociedad forense de esta isla en aquella época.

I

La orde dels obres dels macips e dels solars.

Diluns a viij. d'abril any M. CCCC. xv.

Con per moltes vegades e per quaix cascun any los jouens e macips de la dita parroquia de Sencelles nos posquessen auenir de metre los obres de hun ciri que tenen en la esgleya de la dita parroquia, ans per metre los dits obres havien discordia e disencio e venien en partit de bregues e bandutats, de ques posquera seguir molts mals e diuisions entre los habitants de la dita parroquia, per tant los discrets en P. Armengol batle de la dita parroquia, Bng. Busquet, G. Trobat e Matheu Riera, Jurats de la dita parroquia, volents prouehir a la indemnitat en les dites coses, per desuiar e foragitar lo mal quis poria seguir per lo dit contrast, citat e conuo-

cat tot lo consell de la dita parroquia, ajustats en la esgleya parroquial de Sencelles P. Marimon, P. Ferragut, P. Labres, P. Ferragut, Johan Ramis, Francesch Ripoll, P. Carrio, Anthoni Ferragut e Simon Mascaró, concellers de la dita parroquia, tots concordans en vna veu ab los dits jurats, determenaren que de qui auant en per tostemps lo batle ab los jurats de la dita parroquia meten los obrers del ciri dels dits jouens, so es, lo dimars de pascha, hun de cada part de la parroquia, pero que los obres qui ara hi son meses per lo batle e jurats que hi deguen star per tot lo present any fins lo dimars de pascha.

Item que con los dits jouens o part de aquells fessen solars e bals ab juglas per moltes vegades lany, e quaix los huns per honta dels altres, e dasso se pogueran seguir bregues e bandes e perill de morts, per tant lo dit batle, jurats e consellers, volent prouehir a la indempnitat axi con demunt, fon determenat per tots los dits jurats e consellers que los dits jouens e macips daqui auant no deguen ne pusquen fer solas, so es que no loguen ne balen ab juglas en la dita parroquia sino lo diluns de pascho, aquell jorn pusquen logar juglas e balar e fer solars, ab condicio empero que los jurats qui lauores seran ordonen lo solars, danses rerasagues e lauar dones, ab los obres que lauores seran del dit any; e axi sia fet dassi hauant axi per los presents absents con per los esdeuenidors. E lo discret en Pere Armengol batle de la dita parroquia, present, qui en las dites coses posa son decret e licencia per autoritat de son ofici. Aso fo diluns a viij. de abril any de nostre Senyor M. CCCC. xv. Aquestes coses sien en per tostemps tengudes e obseruades per la manera desus dita per squiuar diuisos, discordias e dans que per les dites coses se porien seguir e per be e vtilitat de la dita parroquia.

Diluns a xxvij. de maig any M CCCC xxv.

Lo die e any desus dits tots los demunt consellers determenaren a suplicacio dels macips de aquesta parroquia, que los obres que los dits macips tenen a hun ciri que tenen en la esgleya, se deguen elegir per cascun any; que los jurats que seran de la dita parroquia ensemps ab los hobres veys dels dits macips, ab lo scriua de la cort, prenguen electio de tots los macips de la dita parroquia, e aquells dos qui hauran mes veus sien obres per tot aquell any. E asso no contrestant vna ordinacio que los jurats ab lo batle metien los dits obres. Les altres ordina-

cions de las danses e festa que los dits macips fan, stiguen fermas en la manera que per los consellers antichs es stat ordonat en lo present libre.

Lib. de Actes del Consell de 1401 a 1431.

II

Inventari de la Iglesia Parroquial

1482

Die mercuri xvj Januarij anno M^o CCCC^o lxxxij.

Die et anno predictis, justats e requirits los honorables en Jacme Carbonel tixedor e Matheu Armengol, dos dels jurats de la vniuersitat e parroquia de Sencelles ensemps ab lo discret mossen Francesch Bouer prevere e vicari de la dita sglesia, e ensemps ab lo notari de la dita vniuersitat e parroquia desus dita, fonch pres lo inuentari deius scrit de la sglesia parroquial de Sent Pere de Sencelles, de les joyas, argent, robes e arresaments de la dita sglesia, segons se segueix per ordinem.

Primo al altar maior una custodia dargent dins la qual sta lo Corpus ab una fiyola, e damunt la dita custodia ha hun vel de drap prim entorn payetes dargent, a la qual custodia ha altre cuberta de velut blau forrada de seda.

Item en lo dit altar de moss. Sent Pere ha dos canalobres de ferro ab bassins de lauto, ab senyal del honrat en Barthomeu de Moya quondam.

Item en lo dit altar vna cuyrassa.

Item dins en lo dit altar maior dues stoualles listades bones, ab senyal de moss. Sent Pere.

Item en lo dit altar vna touallola blava de calser.

Item altre touallola blanca a lo dit altar ab senyal de tixedors.

Item lo altar per larch. (?)

Item hun cobrialtar o toualla blanca ab molta obra de seda, oldana.

Item huns corporals ab cuberta de senyals reys e torres ab leons.

Item hun tauris de pinzell de senyals de Sureda.

Item una cortineta negra devant lo Corpus ab quatre angels.

Item vna post per donar pau a la qual es pintat lo crucifici.

Item una cortina del altar major negre a la qual es pintat Sent Pere.

Item al altar de la Verge Maria vna cortina blaua.

Item a la part on se canta al cor una cortina blaua.

Item a hun artibanch larch on se te lo cor se atrobaren los libres següents:

Primo la consueta bona.

Lo legender bon.

Item lo euengelister flach de cubertes.

Item lo epistoler ab cubertes flaches.

Item lo antifoner.

Item hun responser.

Item hun misal vey de oracions.

Item altre misal votil. (votiu?)

Item altre misal nou ab cubertas vermelles, lo qual hi dona moss. Pelisser rector de la dita sglesia.

Item hun missalet vey ab les cubertas de pegrami.

Item lo offayer (officier?)

Item lo ordinari.

Item libre petit vermell proffaçonol.

Item coffret de fust on stan les osties, ab vnes tessores.

Item hun ancenser flach.

Item hun faristoler.

Item altre faristol nou per lo missal.

Item hun caldaro per donar laygua beneyta.

Item al altar de la Verge Maria.

Dues stoualles listades bones e vna touallola larga ab la cuyrassa ab lo tauris de pinzell, de senyal de Sureda ab la ara.

Item dos canalobres, hun gros e hun petit.

Item a la Verge Maria al retaula ha dos colas (collars) hun dargent altre de perles.

Item la Verge demunt lo retaula te ab si quatre colas, so es tres dargent e laltre e quart es mescladis ab grans negres e altres dargent.

Item la Verge Maria ab hun mantell de velut vermey vel, ab vuyt rams de perles.

Item lo Jhs. dos mantelets, lo hun de brocat dor laltre es de valut vermell; e la Verge vna corona de perles e lo Jhs. altre corona de perles.

Item dins la sacrestia ha vna caxa noua, dins la qual atrobam largent següent:

Primo lo reliquiari nou ab tot son forniment.

Item la custodia qui va per la vila, ab peu, e dins la qual ha hun got dargent e vna fiyola.

Item altre custodia dargent petita ab hun cordo de seda morada, qui serveix per portar lo Corpus defora la vila.

Item vna creu on hi ha de la veracreu.

Item tres galses cascun ab sa patena.

Item las crimineres de batetjar ab son forniment.

Item vna custodieta dargent per la Asuncio?

Item hun Jhs. petit engrutat ab roba de seda ab argentaria antorn.

Item vna corretja dargent noua ab cap e sciuetlla ab deu platons.

Item vna touallola blancha ab roses (?) de seda negra.

Item altre tauallola ueya ab seda vermella.

Item le caxa dels olis sants ab son forniment.

Item dos bassins veys ab dues capsas vna ueya altre noua.

Item quatre corporals, en que ni ha tres vells e vns nous.

Item vna capsas on ha ensens.

Item dos vestiments ab tots sos forniments le hun dels dumenges altre de tots jorns.

Item vna capa de requiem e vna casula negra.

Item altra casula blancha ab barres negres.

Item hun banchal per possar largent ab senyal argentat.

Item la tomba on se met lo Corpus lo dijous sant, ab vna coberta de tenat blau.

Item hun tros de cortina blancha ab creus blaues.

Item la creu dargent ab dos flochs, un dor e dargent altre ab flos e dos vores de perles.

Item hun trausser de tela blancha qui sta demunt la caxa hon stan los vestiments.

Item vna casula de diuerses colos forrada de groch, ab fres dor e velut blau.

Item vna capa de seda blancha forrada de negra, ab senyal de Moya.

Item hun frontal de seda blaua (b)roidada (?) ab senyal de Moya.

Item vn pali vermell de velut ab senyal de Moya e ab la Verge Maria al mig.

Item altre pali vermell de la Verge Maria ab son frontal.

Item altre pali de seda vermella.

Item vna casula de seda ab fres dor ab moltes figures e senyal de Moya.

Item hun mantel de velut vermell de la Verge Maria.

Item altre mantell vermell ab rams dor e de seda.

Item vn mantelet del Jhs. ab rams de perles e de seda.

Item dues gonelles de la Verge Maria, de velut, ab perles.

Item dos camis ab paraments de seda negra e vermella, ab vna stola e hun maniple.

Item vnes stoualles listades bones.
 Item dos camis veys.
 Item vnes stoualles pisanes oldanes.
 Item vna cortina de velut leonat.
 Item vna diadema de le Verge Maria.
 Item hun mantell vey de seda, ab senyal de perles.
 Item vna casula blaua oldana.
 Item mig lensol o cobri altar.
 Item hun camis de filach.
 Item vna touallola blaua ab creus blaues.
 Item dos trossos de paraments (?) de seda flacha.
 Item hun matelas del Jhs. de seda flacha.
 Item hun amit flach.
 Item. . . . flach.
 Item dues lanternes per lo combregar, vna de ferro altra de banya.
 Item hun faristol per dir les evangelis, ab lo senyal de. . . . e de diuersos.
 Item vna custodia qui antigament anauen a combregar, ab tot son forniment.
 Item vna cortineta ahont es la Pietat.
 Item a vna caxeta petita noua atrobam les coses següents:
 Primo vnes stoualles noues blanques listades.
 Item hun vel de seda barrat.
 Item quatre toualloses noues en que ni ha dues randades.
 Item dues altres toualloses ab bela randa, noues.
 Item vna tovalla per lo retaule de Sent Marti randada.
 Item sis taualloses ab randa.
 Item vuyt taualloses sensa randa de galser.
 Item hun tros de taualloia blanca vey.
 Item vna tauallola ab creus vermelles vela.
 Item hun tros de tela blanca vey.
 Item hun amit sotil.
 Item hun tauris de seda vermela sotil.
 Item una cortina blaua de la Verge Maria.
 Item una cortina blaua esquinsada moltes pessas (?).
 Item vna forradura de cuyrassa dolenta.
 Item vna cortina de retaule molt sotill.
 Item hun tros de tauris.
 Item dos coxins forrats de vermell.
 Item hun frontall sotil ab senyal de torres.
 Item hun tauris dolent squinsat.
 Item vna forradura dolenta de daumaticha.
 Item vna cortina negra ab los quatre euangelistes.

Item vna cortineta dolenta blaua.
 Item frontal dolent de seda.
 Item vna sotil touallola.
 Item hun tauris molt sotil e hun frontal.
 Item canalobre de ferro qui serueix per los fassos.
 Item vna alfabia de terra per tenir oli per les lantis.
 Item a lo altar de Sent Johan dos canalobres ab bassins de leuto.
 Item en lo dit altar dues toualles listades bones ab sa cuyrassa (?) e vna touallola larga e hun tauris ab senyal de Sent Johan Batista e Euangelista.
 Item hun artibanch ab dos ciris.
 Item dues tacetes (?) de la parroquia e hun banch.
 Item al altar de Sent Francesch dos canalobres petits de ferro, ab dues toualles listades e vna touallola larga ab sa cuyrassa sobre lo dit altar.
 Item hun tauris al dit altar on es la Pietat, ab Sent Anthoni de Vianes e Sent Anthoni de Padua.
 Item altre tauris de seda de diuerses senyals, sotil.
 Item hun cobrialtar sotil.
 Item hun crussifici ab vna touallola randada ab vna cortina on es pintat lo sol.
 Item dos cortines de Sent Francesch blaues, on es Sent Francesch e altres sants.
 Item a la capela de Sent Johan dues cortines vermeles ab diuerses figures.
 Item hun lensol nou.
 Item vna caxa ab vna vanoua de la parroquia per a soterrar los cossos.
 Item hun tros de cortina blaua per lo crucifix.
 Item hun ymatget de la Verge Maria ab dos collas de perles e hun colar tot desfet e hun altre colar mescladis dargent e patenostres negres.
 Item vna corona de perles.
 Item vna touallola de randa ab barres vermelles e blaues de seda.
 Item hun frontal de velut carmessi ab flochadura blanca e vermella.
 Item al altar de Santa Agada dues stoualles flaques ab hun tauris per cuyrassa e hun tauris de seda de diuerses colos.
 Item dues cortines blaues ab diuerses figures e rams.
 Item vna caxa de la parroquia on stan les scriptures de la parroquia.

Les dites joyas e arreus dit dia e any se atrobaren a la dita sglesia de Sent Pere de Senelles e no altres, empero si algunes altres jomas o arreus hi pervindran aquelles faran scriure e posar en lo present inuentari per tant que no hi sia fet algun frau o dol.

Lib. de Actas y Cuentas del Consejo, años 1481 á 98 fols. 40 á 43.

J. RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA.

RÚBRICA DELS LLIBRES DE PREGONS

DE LA ANTIGA CURIA DE LA GOVERNACIÓ

(CONTINUACIÓ) (1)

LLIBRE III-ANY 1406

12.—23 abril.—Mana l'honorable Portantveus de Governador, que com ell hage nova certa que moros enemichs de la sancta fé fan gran pertret de galeres e fustes armades per dampnificar la present illa, no sia negun de sos habitants qui gos exir de la matexa sens sabuda e licencia de aquell dit senyor, pena de cors e de bens sens tota mercé. . . . Fol. 13.

13.—23 abril.—Que tots aquells qui posseesquen bens immobles, annuals e altres coses den Pere, Johanet e Thomas Desbach, fills e hereus den Johan Desbach, cavaller, santrás, los tenguen per emparats e no n' responguen a dits hereus ni a negú per ells, com per certes causes y per sentència per lo dit Portantveus molt ha donada tots los dits bens sien confiscats e aplicats al fisch del Sr. Rey. . . . Fol. 14.

14.—24 abril.—Capitols sobre la custodia e guarda dels catius, fets per lo dit Governador ab los Jurats e altres notables persones eletes e deputades a fer totes ordinacions per resistir als moros enemichs de la santa fe e deffençó del regne de Mallorca. Son xiiij capitols. Fol. 15.

15.—29 abril.—Que com sien stades vistes en les mars de Artá quatre fustes de moros, e es dupte que no venguen a dampnificar los habitants de la ciutat, o les fustes que son en lo moll e port de aquella, mana a tots los ballesters dels mantellets e als patrons dels lahuts dels dits mantellets, sots pena de x. lliures, que a la primera trompeta que irá tocant per vila se apleguen dits ballesters ab lurs armes en casa de Johan Ritxardo capitá lur, e los dits

patrons sien aparellats ab los lahuts e mantellets e ab les pamoles e los sauons foradats, axi com es acostumat. . . . Fol. 17.

16.—8 maig.—Capitols de la avinença, transacció e amortització tractada e feta entre en Pere Manresa, del ofici de Mestre Racional, a assó per lo senyor Rey especialment deputat, e los honorables moss. Berenguer Tagamanent cavaller, Pere Valentí e Luis de Pachs ciutadans, en nom propi e com a procuradors de molts singulars de la ciutat e illa de Mallorca, sobre remissió de tot dret de comís o confiscació que pertanyer pogués al Sr. Rey en los bens immobles e rendes de les dites persones per raó de qualsevols obligacions o alienacions fetes en favor de esgleyes, persones ecclesiástiques, benifets, anniversaris, almoynes e altres piadoses actes, contra forma de les franqueses e edictes reyalis prohibints los dits bens esser transportats en ma morta; e sobre les amortitzacions per lo dit P. Manresa en avant faedores. Y mana lo dit Portantveus de Governador que tot hom e tota persona qui sia tenguda de comprar o fer rendes, pensions o serveys a esgleyes, persones ecclesiástiques e altres actes piadoses dessus dits, dins xv dies apres següents deguen loar e fermar, o expressament reprovar e no consentir, la present evinensa e composició, sots pena de xxv. liures, per ço que 's sapia quals volen finir les questions mogudes o movedores e quals les volen defendre. . . . Fol. 18.

17.—28 maig.—Que totes e sengles persones a a qui lo senyor Rey en Pere de bona memoria o l'infant en Ferrando fossen tenguts en for de conciencia per deutes, torts e injurries, o en altre qualsevol manera, compareguen dins sis mesos après la present crida, per sí o per procurador, davant en Francesch Foix, ciutadà de Barcelona, a assó deputat per lo Sr. Rey, el qual, passat lo dit temps, proseirà afer distribució entre los qui serán compareguts e hauran mostrats lurs documents, de aquelles cinquante milia liures que lo dit senyor Rey en Pere pres en son testament per descárrech de la seua ànima e del dit Infant, e no será negú mes avant oit; com axi sia manat per letra reyal del senyor Rey en Martí ara regnant, dada a Valldaura lo primer dia de setembre de 1405, e en aquella pus largament se conté. Fol. 22.

18.—4 juny.—Que proroga per deu dies en avant contadors, el terme de quinze donat a tots aquells qui son tenguts a comprar o a fer rendes o pensions a esgleyes e persones eccle-

(1) V. núm. 266 d'aquest BOLLETÍ y els anteriors.

siástiques, per loar e fermar, o expressament reprovar e no consentir, la avinensa, transacció e amortització sobre assó tractada e feta entre en Pere Manresa en nom det Sr. Rey e los honorables mos Bng. de Tagamanent, P. Valentí e Luis de Pachs Fol. 26.

19.—25 maig.—Que tot hom e tota persona qui sapia o tenga alguns bens, robes, monedes, perles, pedres precioses, anells o altres joyes, qui sien estades de na Violant, conversa, muller que fon den Berènguer de Cortilles, convers, qui estant juheu havia noms Bells homs Cara cosa, dins tres dies ho hagen denunciat en poder del Procurador Real, sots pena de cinquanta liures. Fol. 27.

20.—9 juny.—Crida de la carta real dada a Barcelona a xv. de octubre prop passat, manant, per obviar al frau que alguns mercaders, fan al dret de leuda ab lurs collusions e salvateries, que en avant sien tengudes a pagar tal dret totes robes, lanes e mercaderies que sien tretes del regne, per mar o per terra, per qualsevol persones, ab marca o senyal de mercaders exempts de pagar dret de leuda, pus aquelles sien estades assenyaldes, comprades, consignades o aparaulades en quals lochs se vulla per mercaders tenguts a leuda, no obstant se diga sien de mercader franch e sien ab senyal o marca de aquell. Fol. 28.

21.—5 juliol.—Ordinació feta per los honorables Jurats ab auctoritat del Gran e General Consell y vot y parer de moltes e diverses persones, axi per esquivar a moltes e excessives despeses quis solien fer en lo vestir com per major endreça del obratge de les lanes, que daquiavant algun homo, dona o fembra de qual sevulla ley, condició o stament sia, no gos tallar ni fer tallar ni vestir alscunes vestedures en qual se vulla manera se puxen anomenar que sien de drap de lana, sino ten solament de draps de lana obrats dins la ciutat e illa, sots pena de L. liures per cascuna vegada que hi será contrafet.

Mana mes avant que tota persona qui hage o posseesca molí o molins drapers o bladers en les ecquies de les fonts de la Grange, de Canet e de la Ciutat, per tota la sepmana entrant hagen denunciat al dit noble Governador los censos que fan dels dits molins e loguers que se'n acostumen haver. Fol. 30.

Segueix la relació dels molins denunciats.

22.—9 juliol.—Revocació de la crida feta e inhibició de no donar socós, favor ne ajuda al

Revd. Bisbe, Canonges e altres persones ecclesiástiques, e de no respondre a elles dels emoluments o rendes que 'ls pertanyen. E jatsia la dita prohibió sia per part del dit Governador ab veu de crida pública davant la esgleya de la Seu e per los altres lochs e plasses acostumats de la ciutat revocada, emperó a major cautela, volent lo dit Governador obtenir gracia e absolució de sancta mare esgleya, ab tenor de la present revoca e anulla e per revocades e anulades vol haver totes les dites crides, prohibicions e inibicions e altres manaments fets contra libertat ecclesiástica. . . . Fol. 38.

23.—9 juliol.—Prohibició a tots aquells qui hagen concessions de reebre de la aygua de la cequia dins la ciutat, que no gosen destapar los canons qui de manament del dit Governador son estats tapats a requesta dels Jurats per necessitat de la cosa pública. Fol. 40.

24.—22 juliol.—Que ofereix cent florins d'or de joyes a qui metrá en senya o informará veraderament la cort daquell o aquells qui son estats en lo trencament e robaría del alberch que 'n Barthomeu Fuster ciudadá de Mallorques té dins la vila de Inca, lo qual trencament fo fet digmenge ques contava 18 de juliol present, de nits, estant lo dit Barthomeu ab sa muller e companyes en la sua alquería. Fol. 41.

25.—30 agost.—Capitols sobre el pes dels florins, y quins son corribles y quins se poden rebujar, segons la práctica e manera qui's serva en la ciutat de Barcelona y está contengut en una letra tramesa per l'honrat Veguer de la dita ciutat. Fol. 42.

26.—9 novembre.—Que com de algun temps ensá la solemnitat acostumada de fer en lo jorn de Sant Silvestre e Santa Coloma per rao del estandart reyal se sia lexada, que no s'es feta ne celebrada axi com se devía solemnitizar, e ara lo molt noble Portant veus de Governador ab los Jurats e alguns notables homens hagen ordonat que l'any present, e daquiavant tots anys, en lo dit jorn se tregue lo dit estandart en la manera e solemnitat acostumada, mana a tots e sengles habitants de la ciutat e illa que lo dit jorn colguen e fassen solemne festa, e no sia negún qui en lo dit jorn gos portar o vestir drap de dol. Fol. 43.

27.—23 novembre.—Que totom e tota persona que sapia o tenga un plech de letres, tocants segons se diu a honor del senyor Rey e utilitat de la cosa pública, que en Johan Vivot missatger de la Universitat havia comanades

a'n en Jacme Catalá, el qual venint de Valencia, en lo loch de Ivissa es passat d'aquesta vida, e les dites letres après no's son pogudes trobar ne venir en mans d'aquells aquí s'endressaven, dins dos dies les hagen denunciades en la cort del dit Governador. . . . Fol. 43 vº.

28.—24 *novembre*.—Mana a tots patrons de naus, coques, galiotes, rampins, lahuts e altres qualsevulla fustes, que no gosen partir de la illa ne traure persona alguna, si donchs are novellament no havien licencia e mostraven albará del dit Governador; e assó per raó de certa nova ha haguda de galees, galiotes e altres fustes armades de moros, les quals han ferit en lo loch de Barenys en la costa de Catalunya, e han presa una nau de Barcelona al cap de Tortosa. . . . Fol. 44.

29.—14 *desembre*.—Que tots aquells qui el dia present hagen comprada alguna cosa en l'encant públich dels bens e arnesos den Johan Catalá ballester, per vuy tot jorn ho hagen denunciat a la cort del dit noble Governador. . . . Fol. 44 vº.

ANY 1407

30.—27 *janer*.—Crida pública de la letra real dada a Valencia a 18 de desembre de 1406, per la qual mana lo Sr. Rey que d'aquí avant alcú o alguns dels singulars habitants del present regne, de qualsevol condició o stament sien, no gosen fer prosecutions, impugnacions, dampnatges sinistres contra lo pacífich estament del regne, ne la policia jurats o consell de aquell en qualsevol manera suscitar no presumesquen o assagen, ne per les dites coses a la persona o a la cort real recorrer, ne gosen fer ne fermar sindicats, procuracions, congregacions ne ajusts, sots color de algun importable cárrech o oppressió del dit regne, o sots color de propi interesser o deffensió, o d'altre qualsevol manera tocant a contrariejar al dit estament e regiment del regne. . . Fol. 45.

31.—28 *janer*.—Crida pública de la ordinació del Sr. Rey en Martí, dada a Valencia a 25 de noembre de 1406, manant esser estretament observat el privilegi a los habitants dels regne de Mallorques atorgat per papa Innocent IV, ab sa bulla dada a Lyó a 30 d'abril de 1249, que alcú o alguns dels dits habitants per letres de la Seu apostolical o de Legats de aquella, fora la dita illa no pusquen esser convenguts, dementre aquí mateix serán

aparellats a fer compliment de justicia davant jutge competent. . . . Fol. 48.

32.—28 *febrer*.—Mana a tots e sengles mercaders de la ciutat e regne, que demá hora de vespres sien al castell reyal per oir la relació y explicació de certs actes escrits per lo Sr. Rey al dit Governador y a los Jurats y al Procurador Reyal, tocants al be y profit de la cosa pública y de los dits mercaders. . . . Fol. 51.

33.—5 *mars*.—Que com en l'ajust de tots los mercaders qu'es devía celebrar lo dia passat en la casa de la juraría per tractar e finir sobre les coses a ells explicades de part del Sr. Rey, als cuns dels dits mercaders no hi sien estats presents, convoca lo dit Governador a nova congregació de aquells per dilluns primer vinent, hora de vespres, en la dita casa de la juraría, sots pena de L. liures a cascun que hi faltará, aplicadores a la armada novellament fadora per extirpar los moros enemichs de la fe e lo cors de aquells, per lo qual es desviada la mercaderia del dit regne. . . . Fol. 53.

34.—11 *mars*.—Crida de la solemne processó qu'es deu fer e celebrar demá a lahor e gloria de Deu e de nostra dona Santa Maria per obtenir gracia en endreça de la unió de sancta mare esgleya, la qual de present se tracta entre nostre senyor lo Papa e lo intrús de Roma; manant a totes e sengles persones que mentre passarà la dita processó e lo divinal offici de la missa se dirá no tinguen botigues ne obradors uberts, ne gos alcun fer feyna fora de lurs cases publicament. . . . Fol. 54.

35.—17 *mars*.—Que tots aquells qui sapien o tenguen bens alguns mobles, immobles o simovens, drets, o accions qualsevol que sien qui's pertanguen o pertanyer se puxen a la heretat del honrat en Johan Sellambé, ciudadá de Mallorques quondam, dins deu jorns ho hagen denunciat a la cort del dit Governador, en altre manera passat lo dit terme los sería demanat per ladronici. . . . Fol. 56.

36.—5 *abril*.—Notifica a tothom generalment l'honorable Governador que per lo Gran y General Consell, ab voler e consentiment dels vicaris del Revt. Bisbe e de son Capítol, es estat ordenat que d'aquí avant en per tots temps lo primer dilluns après de la dominica in albis, vulgarment apellada de la Caritat, dins e defora la Ciutat per tota la illa, sia feta e celebrada festa solemne axí com lo jorn de Pascha o de Nadal, a lahor e gloria de Deu e de nostra dona Santa Maria e dels Sants Angels, e

especialment del gloriós Angel deputat a custodia e guarda del Regne, per intercessió del qual tots los habitants d'aquell meresquen esser en pau e tranquil·litat conservats, e de tots e sengles sinistres e escándils e qualsevulla altres persecusions celestials e terrenals preservats e deffesos, en augmentació e endressa de la cosa pública e dels dits singulars; en la qual festa se fassa general e solemne processó per los lochs acostumats a la festa de Corpore Cristi. Fol. 57.

37.—*11 abril*.—Que tots aquells qui son tenguts a fer cavalls armats per defensió del regne los tenguen aparellats ab totes lurs armes, en tal manera que al primer manament que haurán vayan al loch o lochs hon serán deputats acompanyant lurs capitans. Lo mateix mana als patrons dels lahuts dels mantellets e als balletes d'aquells, e a tots los caps de vinticinques e cinquenes per anar a guaytar als lochs hon serán deputats la nit que'n haurán albará, sots pena de xxv. liures al fisch reyal aplicadores. Fol. 59.

38.—*13 abril*.—Mana altra volta als patrons dels lahuts dels mantellets que d'aquí avant deguen tenir endressades les paramoles e los seions e altres coses pertanyents als dits lahuts per navegar e defendre, per tal que si necessari era prestament puxen occorrer a la indempnitat de la dita ciutat e regne, e assó pena de perdre lo privilegi e de deu liures, de la qual, a relació den Johan Rixardo capitá dels dits lahuts, será feta decontinent rigorosa execució. Fol. 59 v.º

39.—*18 abril*.—Que no sia neguna persona, de qualsevol ley, condició o estament, qui gos entrar, ne portar vitualles o refrescaments, ne socors ni ajuda donar a les tres naus de cossaris qui ara son en les mars de la Porrassa, pena de cors e d'aver sens tota mercé. . . Fol. 60.

40.—*21 abril*.—Que d'aquí avant cascún any la festa del benaurat e victoriós cavaller mossen sant Jordi sia colta be e solemnement axí com lo sant diumenge de totes feynes temporals, com axí ho hage delliberat lo dit Governador ab los Jurats del regne. E assó per tal com lo dit sant cavaller en diverses batalles de cristiandat es estar vist, e migensant la potencia divinal e la sua ajuda dels enemichs de la sancta fe han obtinguda victoria, per la qual raó les gents cristianes han e deuen haver lo dit sant cavaller en sobirana devoció. Fol. 60.

41.—*26 abril*.—Que els qui tenguen o sapien bens alscuns mobles e immobles, robes, jo-

yes, arnesos, censals, o altres qualsevol bens qui's pertanguen a la heretat den Bartomeu Esterás, perayre de Mallorques, dins deu dies hagen aquells denunciats a la cort del Governador, e d'aquells no responguen a la hereva del dit Esterás ne altre persona, sots pena de dues liures al fisch del Sr. Rey aplicadores. Fol. 62.

42.—*18 juliol*.—Altre semblant crida feta a requesta den Mateu de Loscos Procurador reyal, que tots los que tenguen o sapien bens alscuns den Pere Caselles perayre e ciudadá de Mallorques quondam, dins deu dies ho hagen denunciat a la cort del dit Governador. Fol. 68.

43.—*5 agost*.—Mana a tots aquells qui hagen haut albará d'assó que son estats tatxats per raó del tayll o subsidi novellament per los Jurats de la ciutat e regne ordonat e que al present corre, que dins tres dies hagen depòsada la quantitat en lo dit albará continguda en la taula de la dita universitat, en altre manera serien penyorats a cost e messió de lurs bens. Fol. 71.

44.—*25 agost*.—Mana a requesta del Procurador fiscal del Sr. Rey e del Revt. Abbat de la Reyal, a tots aquells afermants haver dret o empriu en l'aygo de la cequia de Canet, que dins deu dies primer vinents hagen feta fe de lurs titols, si alscuns ne han del dit empriu. Fol. 73.

45.—*12 setembre*.—Prohibeix a tota persona, de qualsevol ley, condició o estament sia, vulles que hage privilegi, licencia o concessió alguna, que gos ne presumesca portar armes vedades, de nits ne de die, sots pena de perdre les dites armes e pagar xxv. liures. Fol. 74.

46.—*21 octubre*.—Altre crida de la ordinació feta per los Jurats y lo Gran y General Consell, per major utilitat de la cosa pública e endressa del obratge de les lanes, prohibint a tota persona de qualsevol ley, condició o estament sia, que d'aquí avant gos ni presumesca tallar ni cusir, ni fer tallar ni cusir, ni portar, ni comprar ni vendre per tallar o cusir, draps de lana si donchs aquells no serán fets e obrats dins la present ciutat o illa, sots pena de L. liures a cascú e per cascuna vegada que hi será contrafet. Fol. 76.

E. AGUILÓ.